

Skilda förutsättningar

Samma rättigheter

Det här är offlineversionen av *Skilda förutsättningar*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/1035/26287>

ROLF OLSSON/SYDSVENSKAN/IBL

■ Utsmysning i cykeltunnel i stadsdelen Rosengård i Malmö. Ett stort leende av fotbollsspelaren Zlatan Ibrahimović pryder väggen.

I Sverige har alla barn och ungdomar rätt till gratis utbildning, vilket ger alla chansen att skapa sig en bra framtid. Trots detta skiljer sig våra förutsättningar åt av många skäl. De påverkas av om vi bor i storstad eller på landsbygd, vilken skola vi går i, varifrån vi kommer, hur vår familj ser ut, vad våra föräldrar har för utbildning, vad de arbetar med, familjens ekonomi och så vidare. Det får en att fundera på om alla har lika möjlighet till makt i samhället och är det rättvist? Är samhället jämlikt och har vi olika förutsättningar och möjligheter beroende på vilket kön vi tillhör?

I debatten om försämrade skolresultat pekas ofta skolor i invandrartäta bostadsområden ut som dåliga eller misslyckade. Elever som nyligen kommit till Sverige från ett annat land möter visserligen andra och svårare utmaningar än den som är född och uppvuxen här. Men etnisk bakgrund har ingen betydelse för skolresultaten. Det har däremot föräldrarnas utbildning och andra så kallade *socioekonomiska faktorer*.

Dessa faktorer kan ha stor betydelse för hur en person klarar sig i livet. Men de är inte helt avgörande. Även den som har mindre goda förutsättningar kan skapa sig ett bra liv.

Ord och begrepp

Ordlista: Trettioåriga kriget

Alkohol är ett kemiskt ämne som finns i öl, vin och spritdrycker.

En **auktoritär** ledare bestämmer ensam över gruppen och är ofta sträng.

Jämlikhet innebär att alla människor är lika mycket värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Narkotika, eller *knark*, är kemiska ämnen som påverkar hjärnan och som man kan bli beroende av.

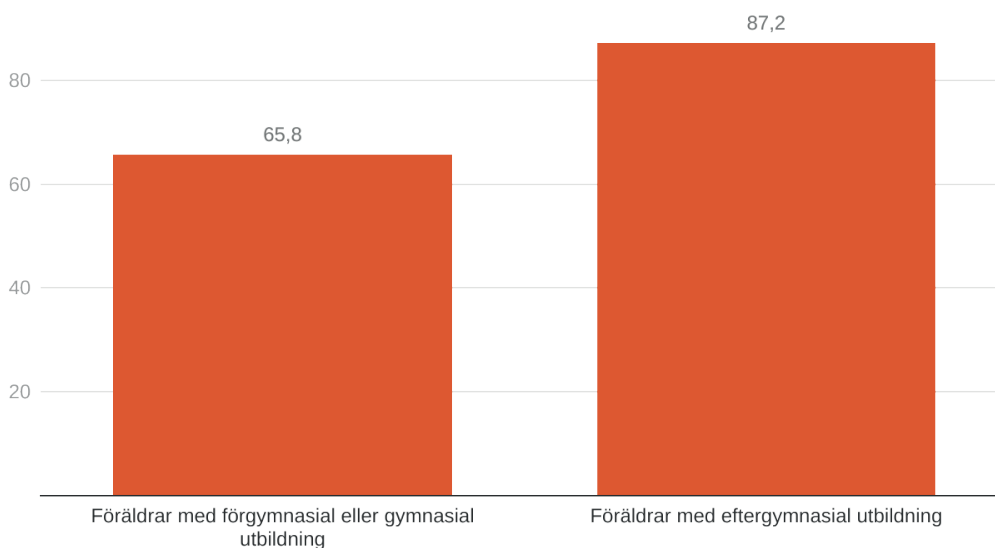
Segregation innebär att olika grupper av människor bor på olika platser i samma stad.

Socioekonomiska faktorer är till exempel utbildningsnivå, inkomst och yrke.

Föräldrarnas utbildning

Undersökningar visar att föräldrarnas utbildningsnivå ofta påverkar deras barns skolresultat. Barn som kommer från hem där föräldrarna (eller annan vuxen) har en högre utbildning, får oftare stöd och hjälp i sina studier. Välutbildade föräldrar ser det som en självklarhet att deras barn ska satsa på högre studier efter gymnasiet.

Andel elever (%) som nått kunskapskraven i alla Ämnen.

Källa:
Skolverket (SIRIS) 2017-2018

I hem utan studietraditioner är det vanligare att man vill skaffa sig en yrkesutbildning som inte innebär så många års studier. Det är inget konstigt – det har alltid varit vanligt att gå i föräldrarnas fotspår. Och en bra yrkesutbildning ger både jobb och goda inkomster.

Det är dock ett problem om en person som egentligen har viljan och förutsättningar för studier vid universitet eller högskola inte får den hjälp och uppmuntran som krävs.

WAVEBREAKMEDIA/SHUTTERSTOCK

- Barn från hem utan studietraditioner är mer benägna att välja en yrkesutbildning efter grundskolan.

Föräldrarnas ekonomi och hälsa

LAURA LEYSHON-THURESSON/TT

- Familjen Erlandsson-Anclair bor sju personer i en tvårummare.

Även familjens ekonomi påverkar ungdomars förutsättningar att lyckas i skolan. Det är visserligen gratis att gå i skolan men barn vars föräldrar har ekonomiska bekymmer, till exempel på grund av arbetslöshet, mår generellt sett sämre än andra barn. De vuxnas oro smittar av sig.

En annan faktor som också är kopplad till ekonomi och som kan påverka skolarbetet negativt är trångboddhet. När många personer delar bostad kan det vara svårt att hitta en plats att göra läxor utan att bli störd.

Tyvärr växer också många barn och ungdomar upp i hem där en eller båda föräldrarna missbrukar till exempel alkohol eller narkotika. I andra fall lider någon av de vuxna i hemmet av sjukdom, antingen fysisk eller psykisk. Barn som lever under otrygga förhållanden får det svårare att koncentrera sig på skolan.

Språk och kulturell bakgrund

En del av de elever som går i grundskolan i dag har bara varit en kort tid i Sverige. Många av dem har flytt undan krig och förföljelse. Dessa elever måste lära sig ett nytt språk och sätta sig in i nya vanor och traditioner. Språksvårigheter och kulturskillnader gör att vissa invandrarelever kan få det svårt i skolan.

En del nyanlända ungdomar kommer från länder som har stränga regler i skolan. I Sverige förväntas eleverna ta stort ansvar för sina studier och tänka kritiskt. De uppmuntras att ifrågasätta och lärarna är inte lika auktoritära som i många andra länder.

Somliga uppfattar detta som att det inte finns några regler eller krav på att visa respekt i den svenska skolan och att man kan göra vad man vill. Att ta till sig ett annat lands traditioner och koder för hur man ska uppföra sig i olika situationer kan ta tid.

SHUTTERSTOCK

Goda kunskaper i svenska språket är avgörande för att en person ska klara sig bra i skolan. Trots det går många ungdomar med invandrarbakgrund i skolor där majoriteten av eleverna har ett annat modersmål än svenska.

Det beror på bostadssegregationen i många städer, där det i vissa områden nästan bara bor människor med utländsk bakgrund. Det innebär en extra utmaning eftersom det är svårt att lära sig svenska när nästan ingen i omgivningen pratar svenska. Om de vuxna i familjen inte kan svenska kan de inte heller hjälpa barnen med skolarbetet.

Könsnormer

Pojkar som grupp uppnår sämre skolresultat än flickor och det är även fler pojkar än flickor som inte uppnår gymnasiebehörighet. Vad det exakt beror på är svårt att säga men går sannolikt att koppla till de könsroller som finns i samhället.

Att plugga mycket i skolan stämmer inte överens med bilden om hur man ska vara som pojke i skolan utan det är andra saker som är viktigare. Det kan handla om social status som inte direkt är kopplade till studieresultat.

Att pojkar som grupp klarar sig sämre i skolan leder till problem i framtiden både för den enskilda individen och för samhället i stort. Det kan handla om svårigheter att få jobb och problem med fysisk och psykisk ohälsa.

Det här är offlineversionen av *Skilda förutsättningar*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/1035/26287>

MZSTOCK_SHUTTERSTOCK

■ Pojkar som grupp klarar sig sämre i skolan. Vad beror det på?

Sammanfattning

Skilda förutsättningar

- I Sverige har alla barn samma rättigheter men alla har inte samma förutsättningar.
- Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar ofta barnens skolgång och val av yrke.
- Barn som växer upp i familjer med ekonomiska problem eller med missbrukande föräldrar kan få svårt att koncentrera sig på skolarbetet.
- Personer med invandrarbakgrund ställs inför speciella utmaningar, men etnisk bakgrund har annars ingen betydelse för hur det går i skolan.